

2016/2017 EĞİTİM ÖĞRETİM YILI
MERAM MEVLANA ANAOKULU
REHBERLİK SERVİSİ
KASIM AYI AİLE BİLGİLENDİRME BÜLTENİ

GELİŞİM DÖNEMİ ÖZELLİKLERİ

Çocuğun ilk altı yılı, bireyin gelişiminin temel taşlarını oluşturması, temel bilgi ve becerilerin bu erken gelişim yıllarında kazanılması nedeniyle büyük önem taşır. 0-6 yaş arası çocuk gelişiminin hızla yönlendiği kritik yıllardır. Bu erken gelişim yıllarında temeli atılan fiziksel-motor gelişimi, sosyal-duygusal gelişimi ve bilişsel gelişim ileri yaşlarda yön değiştirmekten çok, aynı yönde gelişme gösterecektir. Araştırmalar, çocukluk yıllarında kazanılan davranışların yetişkinlikte, bireyin kişilik yapısını, tavır, alışkanlık, inanç ve değer yargılarını büyük ölçüde biçimlendirdiğini ortaya koyar. Çocuk, 0-6 yaş döneminde; sevgiyi, özgüveni, yeteneklerini, paylaşmayı, cesaretli olmayı, insanlarla sağlıklı iletişim kurmayı öğrenir.

4 YAŞ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

3 ve 4 yaş, içinde barındırdığı benmerkezcilik ve inatçılık özelliklerinden dolayı oldukça zorlu bir dönemdir. Bu iki baskın özellik 4 yaş civarında biraz daha azalsa da bu yaş dönemlerinin en karakteristik iki özelliğidir. 4 yaşına gelen çocuklar "kooperatif oyun" denilen döneme girerler, yani birlikte oynayıp, oyun kurup, yaşadıklarını oyunlarına yansıtabilirler.

3 yaşa kıyasla daha sakin ve uyumlu bir döneme girerler. Bu yaş grubunun en önemli özelliği meraktır. "Ne, nedir, niye?" tarzındaki soruları ardı arkasına sorabilirler. Detaycı ve araştırmacıdırlar. 3 yaşa oranla son derece gelişmiş kelime hazineleri vardır. Hayal güçleri çok iyi çalışır ve bunu oyunlarında çok güzel kullanırlar. Bu dönemde yaşanabilecek en karakteristik sorun gece uyanmaları ve gece korkularıdır. Yaratıcılık gerektiren her türlü aktiviteden (ritim çalışmaları, drama, resim vb.) çok hoşlanırlar.

4 yaş çocuğu isteklerinin anında yerine getirilmemesini anlayışla karşılamayı öğrenmeye başlar. O artık kendi dışındaki dünyanın kuralları olduğunu ve başkalarının hak ve istekleri olduğunu görür ve beklemeyi öğrenir. Buradaki temel ilke, çocuğun isteklerinin bazılarında er geç kavuşacağına inanmasıdır.

Bu dönemde çocuk kendisiyle oynayacak bir ya da iki arkadaşını seçmeye başlar. Önceleri seçtiği oyun arkadaşları her iki cinsten olabilir. Ancak okula girmeye hazırlandığı sırada çocuk, oyun arkadaşlarını kendi cinsinden seçmeye özen gösterir. Çünkü sosyal baskı nedeniyle kendi cinsine uygun oyunlar oynamayı öğrenmelidir.

4 yaş çocuğu değişken bir görünüm sergiler. Genellikle yarım bırakılan bir şeye karşı duyarsızdır. Sorgu çağı 4 yaşında en yüksek düzeye ulaşır. 4 yaş çocuğu hareketlidir. O enerjik olan tırmanma, sıçrama, atlama, hızla bisiklet sürme ve takla atma gibi tüm bedensel etkinlikleri sever.

Peki, 4 Yaş Çocuğuna Yaklaşım Nasıl Olmalıdır?

BESLENME:

- Bu yaştaki çocuğın iyi beslenme alışkanlıkları kazanmasında ailece yenen yemekler önemlidir, bu alışkanlıklar ömür boyu devam edecektir.
- Onun yemesini istediğiniz gıdaları siz de yiyerek çocuğa iyi örnek oluşturmalsınız.
- Ona yemek hazırlamada, sofrta kurmada ufak görevler verebilirsiniz.
- İştah konusunu problem haline getirmeyin, acıkınca yiyeceğine inanın.
- Sevdiği ve sevmediği gıdalar olabilir ve bunlar sık sık değişebilir.
- Bir gıdayı reddederse ısrar etmeyin, bir süre sonra farklı bir şekilde tekrar deneyin.
- Yemeğini yemeyince aç kalmasın diye abur cubur vermeyin.
- Gıdayı ödül veya ceza olarak kullanmayın.

TUVALET EĞİTİMİ:

3 yaş çocukları halen gece ve gündüz bez kullanıyor olabilirler. 4 yaşta ise, bazıları halen gece beze gerek duyarlar. Bunun için onu suçlamayın veya utandırmayın, her çocuğın bezden kurtulma yaşı farklıdır. Her olumlu gelişmede memnuniyetinizi belirtmeyi unutmayın.

GÜVENLİK:

- Oyun parkında gözetim altında tutun.
- Araba yolculuklarında uygun şekilde bağlandığından ve kapıların kilitli olduğundan emin olun.
- Ateş ve kibritle oynamamayı öğretin, kibritleri ulaşamayacağı yerde tutun.
- İlaçları ulaşamayacağı bir yerde ve kilit altında tutun.
- Banyoda ve sudayken asla yalnız bırakmayın.

DISİPLİN:

- Kurallar ve yasaklar konusunda tutarlı olun.
- Ondan ne istediğini açıkça anlatın ve iyi davranışlarını övün.
- İstenmeyen davranışların neden istenmediğini anlatıp açıklayın.

Gelişimi Nasıl Destekleyebilirsiniz?

- Kum, su, toprakla oynamasına izin verin.
- Parmak boyası yaptırın.
- Oyun hamuru ile oynatın.
- Masayı kurmaya yardım ettirin.
- Cisimlerin adlarını, renklerini söyleyin.
- Parçaları bir araya getirip bir şeyler yapacağı oyuncaklar (lego, küpler gibi) alın.
- Sorularını cevaplandırın.
- Yeni kelimeler öğrenmesine yardım edin.
- Öyküler, masallar okuyun.
- Televizyon izlemeyi kısıtlayın.
- Başka çocuklarla bir araya getirin.
- Değişik ortamlarda bulunmasını, yeni arkadaşlarla tanışmasını sağlayın.
- Bu dönemde çocuklarla konuşurken tam ve düzgün cümleler kurmaya özen göstermek gerekir.
- Çocukların sorgu çağını yaşadıklarının bilincinde olarak tüm sorularını sabırla yanıtlamak gerekir.

GELİŞİM ALANLARI

PSİKOMOTOR GELİŞİM

- Ayak değiştirerek büyük bir rahatlıkla merdivenlerden inip çıkabilir,
- Beden hareketlerini istediği gibi ustalıkla yönlendirebilir,
- Merdivenlere ve ağaçlara tırmanabilir,
- Parmak ucunda durabilir, yürüebilir ve koşabilir,
- Üç tekerlekli bisiklete binmede ustalaşmıştır,
- Dizlerini kırmadan yerdeki nesnelere ulaşabilir,
- Küçük tahta boncukları ipe dizebilir,
- Kalemi yetişkin gibi tutar ve başarıyla kullanır,
- Makasla düz ve dairesel çizgileri çizebilir.
- Şekilleri sınırları taşırmadan boyayabilir.
- Ritmeye uygun dans edebilir.
- Yumuşak materyallere çeşitli araçları kullanarak şekil verebilir.

BİLİŞSEL ve DİL GELİŞİMİ

- Yakın geçmişteki olayları, olup bitenler arasında ilişki kurarak anlatabilir.
- Nesnelere ismini söylediği nesneye dokunup nesne-sözcük arasında birebir eşleme yapabilir.
- Özellikleri belirtildiğinde vücudunun kısımlarını gösterebilir.
- Etkinlik süresince dikkatini toplayabilir.
- Üç nesneli ve davranışları emirleri yerine getirebilir.
- Resimleri mantıklı bir şekilde açıklayabilir.
- Tek başına 3-4 mısralık basit şarkıları söyleyebilir.

- 1-5 arası rakamları tanır.
- Nesneleri özelliklerine göre gruplar.
- 15'e kadar ritmik sayabilir.
- Düzenli ve tam cümleler kurabilir.
- Yedi kelimededen oluşan cümleleri kurabilir.
- Geçmiş şimdiki ve gelecek zamanları doğru olarak kullanabilir.
- Yakın zamanda yaşanmış olayları anlatıp, olaylar arasında ilişki kurabilir.
- Ev adresimi söyleyebilir.
- Kaç yaşında olduğunu söyleyebilir.
- Süreklili olarak "neden, ne zaman, nasıl" gibi sorular sorabilir.
- Kelimelerin anlamlarını merak ederek ne olduğunu sorabilir.
- Gerçekleri hayallerle karıştırarak hikâyeler anlatabilir.
- Artık konuşmalarında bebeksi konuşmalara yer vermez veya çok az konuşur.

SOSYAL – DUYGUSAL GELİŞİM

- Genelde çok daha bağımsız ve oldukça inatçıdır; kendi isteğiyle hareket eder.
- İsteklerine karşı gelindiğinde, yetişkinlere uygunsuzca, kaba bir üslupla konuşabilir ve oyun arkadaşlarıyla kavga edebilir.
- Dramatik oyunu ve çeşitli giysiler giyip kılıktan kılığa girmeyi çok sever; sıklıkla bu oyunları oynamayı tercih eder,
- Paylaşma ve oyun sırasında sıra bekleme anlayışı gelişmiştir,
- Küçük kardeşlerine ilgi gösterir sevgiyle yaklaşır,
- Duygularının sonuçlarını söyleyebilir,
- Yeni ve alışılmamış durumlara uyum sağlar,
- Başkalarının konuşmalarını kesmeden dinler,
- Grup kurallarına uyar,
- Gerekli durumlarda arkadaşlarından yardım ister ve onlara yardım eder.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

- Yemek yerken çevresini temiz tutmaya dikkat eder,
- Uygun giyeceği seçer,
- Giyeceklerini doğru şekilde giyer,
- Ayakkabısının bağcığını açar,
- Küçük tuvalet temizliğini yardımsız yapabilir.

5 YAŞ GELİŞİM ÖZELLİKLERİ

İlk çocukluk evresinin düğüm noktasını, aile ve çocuk için "altın yaş" olarak nitelendirilen 5 yaş oluşturur. Daha bilgili ve olgun bir birey görünümünde olan 5 yaş çocuğu, çevresine karşı dostça bir yaklaşım içindedir.

En belirgin özellikleri arasında, yeterli ve dengeli oluşu gelmektedir. 5 yaşındaki çocuk, yeteneklerinden en iyi biçimde yararlanmak ister; hak ettiği sorumluluk ve ödüllere biraz olsun sahip olmaktan hoşlanır. 5 yaş çocuğu, yaşadığı kültür çevresine uyum göstermeyi, başarılı bir kontrolle gerçekleştiren çocuktur. Bu özellikleriyle 5 yaş çocuğu, yüksek derecede toplumsallaşmış bir birey görünümündedir.

4 yaş çocuğu, yarım bırakılan bir şeye duyarsızken 5 yaş çocuğu başladığını bitirmeyi sever. O, artık daha çabuk karar verir. Kas hâkimiyeti gelişmiştir, düzenli cümleleriyle insanlarla olan kişisel ve sosyal ilişkileri artmıştır.

Bunun yanı sıra kendine ilişkin düşünceleriyle ailesine, okula ve topluma uyumu belirgin bir biçimde artmıştır. Ne kendisi, ne de çevresiyle çelişki halindedir. Kritik durumlarda soğukkanlı olmayı başarır. Güven duygusu ve soğukkanlılık 5 yaş çocuğunun övülecek yapısını açıklar. Dikkatlidir. Kendi kendini eleştirir. Fakat kendine güveni de vardır. Söylenenlere inanır ve uyar, belleği güçlüdür.

Kısaca 5 yaşındaki çocukta, motor dengenin, düşüncenin, bireysel-toplumsal ilişkilerin, benlik kavramının; evde, okulda ve toplum içinde uyumun daha belirli olduğu görülür.

Peki, 5 Yaş Çocuğuna Yaklaşım Nasıl Olmalıdır?

BESLENME

- Artık çocuğunuzun sevdiği ve sevmediği gıdalar belirlenmiştir.
- Sağlıklı, besleyici öğün ve ara öğünlerle gereksinimlerini karşılamasını sağlayın.
- Kahvaltı öğününü atlamasına izin vermeyin, kahvaltı alışkanlığı kazandırın.
- Yemek saatleri, ailenin bir araya geldiği huzurlu zamanlar olmalı, çocukta iyi anılar bırakmalıdır. Yemekleri TV karşısında yemeyin.
- Büyümesine katkısı olmayan, gereksiz kalori içeren gıdalardan çocuğunuzunuzu uzak tutun.
- İyi beslenme alışkanlıklarıyla çocuğa örnek olun.
- Gıda seçiminde, yemek hazırlığında yardım etmeyi çoğu çocuk zevkle yapar, işin içine katıldığı zaman daha zevkle de yiyecektir.

DISİPLİN

- Ona koyduğunuz sınırlar konusunda kararlı ve tutarlı olun.
- İyi davranışlarını övün, takdir edin.
- Onu başkalarının yanında eleştirmeyin.
- Doğru ve yanlış davranışların neler olduğunu öğretin.
- Oyun sırasında kurallara uymasını isteyin.

TELEVİZYON

- Aşırı televizyon izlemenin çocuklar üzerindeki olumsuz etkisi iyi bilinmektedir. Bunu engellemek ve TV kumandasına kumanda etmek anne babanın sorumluluğundadır.
- TV bağımlısı olan çocuklar, fiziksel aktivite ve arkadaşlarla oyuna, daha az zaman ayırmakta, daha kilolu olmaktadır. İzledikleri reklâmlarda gördükleri zararlı ürünleri tüketerek kötü beslenme alışkanlıkları kazanmaktadır. Bu çocuklarda şiddete eğilim ve kötü alışkanlıklar daha sık görülmektedir.
- Anne babalara düşen görev, çocuğun TV karşısında geçirdiği süreyi kısıtlamak, TV izlerken onun yanında olup gerekli açıklamaları yapmak, boş zamanlarını değerlendireceği başka alanlara çocuğu yöneltmektir.

GÜVENLİK

- 5 yaş çocuğu artık daha çok şeyi kendi başına yapmayı öğrenmektedir, fakat güvenliğini sağlamada halen desteğe ihtiyacı vardır, henüz tehlikeyi değerlendiremez.
- Güvenli bisiklete binebileceği yerleri gösterin, işlek cadde ve sokaklarda bisiklete binmesine izin vermeyin. Başına kask giymesini sağlayın.
- Yaya geçidinden karşıdan karşıya geçmeyi öğretin.
- Arabada emniyet kemeri bağlamadan yolculuk etmesine izin vermeyin. Ön koltukta yolculuk etmesine izin vermeyin.
- Hareket halindeyken aracın kapılarını kilitli tutun.
- Ateşle, kibritle oynamamayı öğretin. Bunları ulaşamayacağı yerlerde tutun.
- Yalnızken yüzmesine veya suyun yakınında oynamasına izin vermeyin.
- Asla çocuğu evde yalnız bırakmayın.
- Yabancı hayvanlarla oynamamasını, onları kızdırmamasını öğretin.
- Size ulaşabileceği bir telefon numarasını öğretin.
- Yabancılarla bir yere gitmemesini öğretin.

GELİŞİM ALANLARI

PSİKOMOTOR GELİŞİMİ

- Üç tekerlekli bisikleti iyi kullanır.
- Dişlerini fırçalayabilir.
- Yumuşak materyallere parmak uçlarını kullanarak şekil verir.
- Plastik çivi tahtasına plastik çivileri takar ve söker.
- Makasla karmaşık şekilleri keser.
- Yatay, dikey, zikzak, eğik ve dalgalı çizgiler çizer.
- İp atlayabilir.
- Kâğıdı çeşitli şekillerde katlayabilir.
- Daire, üçgen, artı gibi şekilleri kopya edebilir.
- Üç veya daha fazla parçadan oluşan insan resmi çizebilir.
- Ev işlerine ufak çapta yardım edebilir.

Öğrenmesini nasıl desteklersiniz?

- Boyama, kesme, yapıştırma içeren el işleri yaptırın.
- Hayal gücüne dayalı oyunları destekleyin.
- Fiziksel egzersize dayalı oyunlar oynatın.
- Küplerle, legolarla kuleler, evler inşa etmesini sağlayın.
- Kendi kendine giyinmesini destekleyin.
- Kır gezileriyle doğayı tanımasına yardım edin.

BİLİŞSEL ve DİL GELİŞİMİ

- 5 yaş çocuğu her şey arasında her türlü ilişkiyi kurabilir,
- Eylemlerinde, düşüncelerinde, bakış açılarında ben merkezidir, toplumsal yönelim tam biçimini ancak 7-8 yaşlarında alır,
- Mantık henüz gelişmemiştir,
- Konuşması oldukça akıcıdır, dil bilgisi kurallarına uyan ifadeler içerir,
- Ezbere şiir okumaktan ya da çocuk şarkıları, çeşit çeşit tekerlemeler söylemekten hoşlanır,
- Kendine öykü okunması veya anlatılması çok hoşuna gider,
- Somut isimleri nesneyi kullanarak tanımlar,
- Şaka, fıkra, bilmece ve tekerleme gibi söz oyunlarından zevk alır,
- Problem çözme becerileri gelişir.
- Sağ-sol, önce-sonra, sabah-öğle-akşam, dün-bugün-yarın kavramlarını bilir.
- Bozuk paraları tanıyabilir.
- Şarkı söyler, basit öyküler anlatır.
- Benzer ve zıt kavramlarını anlar.
- Bilgisini arttırmak için sorular sorar,
- Her şeyin nedeni ile ilgilenir,

Çocuğun dil gelişimini nasıl desteklersiniz?

- Ona kitap okuyun.
- Birlikte şarkılar söyleyin.
- Renkleri gösterin.
- Saymayı oyunlarla gösterin.

SOSYAL VE DUYGUSAL GELİŞİMİ

- Duygularını uygun şekilde ifade eder.
- Başkalarını duygularını anlar.
- Kendisini karşısındakinin yerine koyarak duygularını paylaşır.
- Gerektiğinde liderlik yapar veya lideri izler.
- Diğer çocuklarla birlikte oyunlar oynar, paylaşabilir.
- Vücudunu merak eder.

- Diğer çocukların veya kardeşlerinin yaptığı şeyleri yapmak ister.
- Kendi cinsiyetini bilir.
- Aldığı sorumluluğu yerine getirir.
- Gerektiğinde sırasını bekler.
- Başkalarının haklarına saygı gösterir.
- Yaptığı işlerde yetişkinlerin onayını ister.
- İstekleri yerine gelmediğinde tepkisini uygun şekilde ifade eder.
- Nezaket kurallarına uyar.
- Farklı özellikleri olan insanlara olumlu tavırlar gösterir.
- Kolay arkadaş edinir.
- Doğru, yanlış gibi kavramları öğrenir.
- Yanlış davranınca suçluluk hisseder.
- Oyun sırasında daha yaratıcıdır.
- Hayalle gerçeğin farkını henüz ifade edemez.
- Ailece yapılan aktivitelerden hoşlanır.

Çocuğun sosyal ve duygusal gelişimi için neler yapabilirsiniz?

- Okuldaki aktivitelere katılımını destekleyin.
- Yaşlılarıyla oynayacağı, enerjisini boşaltabileceği fırsatlar yaratın.
- Vücutuyla ilgili, bebeklerin nasıl olduğu ile ilgili sorularına anlayacağı, basit ve dürüst yanıtlar verin.
- İyi davranışlarını takdir edin, böylece bu davranışlar kalıcı olacaktır.
- Günlük yaşadıklarını, duygu ve düşüncelerini paylaşmasına fırsat verin.

ÖZBAKIM BECERİLERİ

- Sağını solunu karıştırmadan ayakkabısını giyer.
- Tuvalet temizliğini yardımsız yapar.
- Tehlikeli olan durum ve kazalardan kaçınır.
- Herhangi bir tehlike anında yetişkinden yardım ister.
- Bıçakla yumuşak yiyecekleri keser.
- Ayakkabısının bağcığını bağlar.

